

STEIN EVJU

Professor i arbeidsrett, Universitetet i Oslo
Honorær professor, Handelshøyskolen, Aarhus Universitet

Kontor:
Institutt for privatrett
Universitetet i Oslo
Postboks 6706 St. Olavs pl.
0130 OSLO

Privat:
Stensberggaten 14
0170 OSLO

Tlf.: 22 85 93 25
Fax: 22 85 97 20

Tlf.: 909 82 695

E-post: stein.evju@jus.uio.no E-post: stein@evju.name

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep

0030 OSLO

27. oktober 2009

Deres ref.: 200903451-/OLI

Min ref.: B 09/007 AID

HØRING – FORSLAG OM UTVIDELSE AV ORDNINGEN MED REGIONALE VERNE- OMBUD TIL RENHOLDSBRANSJEN OG HOTELL- OG RESTAURANTBRANSJEN

Jeg viser til departementets høringsbrev av 26. juni og høringsnotat av 25. juni d.å.

Jeg oppfatter saken slik at det er en gitt beslutning at en utvidelse i tråd med høringsnotatets modell skal gjennomføres. Derfor ser jeg ikke grunn til å gi mer inngående bemerkninger til forskriftsutkastet og premissgrunnlaget. Jeg begrenser meg til noen ganske korte observasjoner til saksgrunnlaget og det lovtekniske.

Forslaget om utvidelse er modellert over den eksisterende ordningen for bygge- og anleggsvirksomhet. Det er foretatt en slags undersøkelse av hvordan ordningen fungerer i den sektoren. Som det pekes på i høringsnotatet (s. 4), er situasjonen i de bransjer man nu vil utvide til, at de har en "lav organisasjonsgrad" og mange arbeidstagere med "løs tilknytning ... og mangel på arbeidskontrakter [*sic*] mv". Denne virkelighetsbeskrivelse skiller disse bransjene klart fra bygge- og anleggsvirksomhet. Da kan man ikke uten videre trekke vekslers på erfaringer fra den bransjen i en vurdering av hvordan en tilsvarende ordning kan tenkes å ville fungere i de andre bransjene. Jeg ville ha ventet at man hadde reflektert over dette, gått inn på organisasjonsgrad for både arbeidstagere og arbeidsgivere og på dekningsgraden for tariffavtaler i de to bransjene. Det ville gitt bedre grunnlag for å vurdere ressurs- og funksjonalitetsspørsmål.

Jeg har satt et "*sic*" ved formuleringen "mangel på arbeidskontrakter". Slik kan det knapt sies. Jeg antar at det man sikter til, er et fravær av (korrekte) "skriftlige arbeidsavtaler" etter arbeidsmiljølovens § 14-5 flg. Men slike er jo, til tross for betegnelsen "avtaler", ikke kontrakter. Den "arbeidskontrakten" som konstituerer arbeidsforholdet og prinsipielt sett fastsetter lønns- og arbeidsvilkårene, kan som kjent være muntlig, men selvfølgelig også skriftlig uten å korrespondere med form- og innholdskravene i aml.s bestemmelser. "Skriftlig arbeidsavtale" er jo bare et etterfølgende dokument som ikke i seg selv fastlegger vilkår eller er noe avgjørende bevis for hvilke vilkår som gjelder.

Til utkastets § 5 første ledd jfr. høringsnotatets s. 7:

Jeg noterer at det skal kreves at regionale verneombud må ha ”minst tre års erfaring som tillitsvalgt”. Nå er jo ”tillitsvalgt” en term som brukes på ulike måter i arbeidsmiljølovens regelverk. I forskriftens sammenheng går jeg ut fra at det er meningen at den skal forstås som ”avtaletillitsvalgt” (organisasjonsmessig valgt i henhold til tariffavtale). Hvis det er riktig, kan det kanskje være grunn til å poengtere det. Her er det jo tale om å gi en forskrift der det store flertall av arbeidstagere må antas å ikke være fagorganisert eller omfattet av noen tariffavtale. Et tillitsvalgtbegrep vil dermed også utelukke representanter for majoriteten av arbeidstagere i bransjen fra å kunne fungere som regionale verneombud. Om en slik løsning er gjennomtenkt eller den beste, kan man spørre seg om.

Til utkastets § 6 jfr. høringsnotatets s. 28:

I høringsnotatet går departementet inn for at regionale verneombud uten videre skal ha kompetanse i virksomheter hvor det er inngått avtale om en ordning etter aml. § 6-1. Det begrunnes med at ”det nettopp er i de små virksomhetene det er viktig å forbedre vernearbeidet”.

Jeg vil selvsagt ikke utelukke at denne vurderingen er riktig. Men i så fall er det ikke overbevisende å forskjellsbehandle ”små virksomheter” (hva det enn måtte være) ut fra om de har valgt verneombud eller avtalt en annen ordning. Denne inkonsistensen avspeiles imidlertid i forskriftsutkastet.

Efter utkastets § 6 første ledd skal regionale verneombud kunne fungere på arbeidsplasser der det ”ikke er valgt verneombud”. (Komma etter ”verneombud” mangler i utkasteteksten.) Ordlydsmessig omfatter dette også arbeidsplasser hvor det er etablert en ordning i samsvar med arbeidsmiljølovens krav i § 6-1 første ledd. Hvis det er utpekt et verneombud i stedet for valgt, kan man likevel spørre seg hvordan forskriftsregelen skal forstås. Hvis det derimot er valgt et verneombud på en slik arbeidsplass, skal regionale verneombud i utgangspunktet ikke ha noen funksjon. Et regionalt ombud vil da bare kunne tre inn dersom ”det er nødvendig” etter utkastets § 6 annet ledd. Jeg har vondt for å se at det er grunn til å skille slik mellom arbeidsplasser der det finnes en ordning som er i samsvar med arbeidsmiljølovens krav.

Uansett bør formuleringen i utkastets § 6 fjerde ledd revurderes. Nu heter det at et regionalt verneombud skal gjøre oppmerksom på ”plikten til å velge verneombud” overfor partene på arbeidsplasser ”hvor det ikke er valgt verneombud”. Dette er for unyansert og går ut over det som kan kreves etter arbeidsmiljølovens regler. Hvis det på en arbeidsplass er fastsatt en alternativ ordning etter aml. § 6-1 første ledd, er det ikke lenger noen plikt til å velge verneombud (medmindre *Direktoratet for arbeidstilsynet* griper inn, etter fjerde punktum). Dermed er det helle ikke noen grunn for et regionalt verneombud til å gi noen ”påpekning”. Dette bør gjøres tydelig i regelverket, slik at unødvendige misforståelser kan unngås.

En ytterligere klarhet knytter seg til utkastets § 6 tredje ledd. I høringsnotatet sies det lakonisk at regionale verneombud kan delta ved Arbeidstilsynets inspeksjoner ”i virksomhetene” (s. 28). I utkastets bestemmelse er flertallsformen forlatt og entallsformen ”virksomheten” benyttet i stedet.

Den første klarheten knytter seg til sammenhengen – eller ikke – med utkastets annet ledd. Slik tredje ledd er plassert, og med entallsformen, er den umiddelbart nærliggende forståelse av regionale verneombud kan delta ved inspeksjon i en virksomhet med de kjennetegn som er beskrevet i annet ledd. Motsetningsvis kan regionale verneombud da *ikke* delta i inspeksjoner i andre virksomheter som faller inn under forskriftens virkeområde.

Derimot kan den flertallsformen som er brukt i høringsnotatet, gi inntrykk av at regionale verneombud skal kunne delta ved inspeksjoner i enhver virksomhet som faller inn under forskriften – uavhengig av om virksomheten har organisert vernetjeneste, arbeidsmiljøutvalg, er organisert, eller har tariffavtale, eventuelt organisasjonsmessig tariffavtale. Høringsnotatet gir meg ikke svar på om det er meningen at regionale verneombud skal ha en så vidtrekkende funksjon. *Hvis* det er meningen, bør bestemmelsen i tredje ledd løftes frem og tydeliggjøres som første ledd i § 6. Hvis det ikke er meningen, bør bestemmelsen reformuleres slik at rekkevidden blir klar(ere), og en intern flytting i § 6 kan uansett være verdt å vurdere.

Med vennlig hilsen

Stein Evju (s.)